

Antvortskov, vid vilket Godfred, kommandator av Sverige, och Jakob, kommandator av Norge, voro närvarande.¹ Ordensmedlemmarna kallades ofta i Norden för korsbröder på grund av det vita, åttkantade kors, som de buro på vänster sida av den långa svarta mantel, som utgjorde ordensdräkten.

Det är icke med säkerhet känt, vilket år johanniter, som väl kommo från Tyskland, slog sig ned i den helige Eskils stad, men det torde hava inträffat före år 1185. Messenius² uppger visserligen, att coenobium Johannitarum i Eskilstuna grundlagts först omkr. år 1255 och att före denna tid kluniacensermunkar varit bosatta i Eskilstuna, dit de kommit år 1060 samtidigt med den engelske missionären Eskil, som i början av 1080-talet ljöt martyrdöden i Strängnäs vid en hednisk blottfest. En av påven Gregorius IX 1310 ¹⁸/₂ utfärdad bulla³ innehåller emellertid en konfirmation av en av biskop Wilhelm i Strängnäs (1160–1208) gjord överlåtelse till johanniterna av »ecclesia beati Eskilli martyris et pontificis de Tunæ». Denna transaktion har blivit stadfäst av Sveriges förste ärkebiskop Stefan, konung Knut Eriksson och jarlen Birger Brosa (d. 1202), vilken senare innehade patronatsrätten till kyrkan samt även skänkte bröderna gårdarna Åby och Årby i Södermanland. Ärkebiskop Stefan dog år 1185, och före detta år torde därför den nämnda överlåtelsen av Tuna kyrka till johanniterna hava ägt rum. En av johanniterpriorn Arnold och bröderna i Eskilstuna 1231 ⁶/₉ gjord vidimation av Gregorius IX:s bulla finnes likaledes bevarad.⁴

I Eskilslegenden uppgives, att Eskil som biskop residerat vid Fors kyrka, d. v. s. den nuvarande stadskyrkan i Eskilstuna. Eskilstuna är f. n. delat i tre församlingar, Eskilstuna, Kloster och Fors, tillsammans bildande ett regalt pastorat inom Väster Rekarne kontrakt av Strängnäs stift. Eskilstuna kyrka lär enligt traditionen hava uppförts på den plats, där Eskils vänner och anhängare efter mordet på honom nedsatte hans lik, då det blev dem för tungt att bära vidare. Den nämnda överlåtelsen till johanniterna av Eskilstuna kyrka torde blott hava inneburit, att kyrkan kom att användas gemensamt av klostret och sockenborna. En liknande överlåtelse till johanniterna gjordes senare av Fors kyrka, i det att biskop Ysar i Strängnäs 1307 ¹⁶/₅ förordnade, att en johanniterbroder hädanefters alltid skulle av biskopen tillsättas som präst vid kyrkan, men lyda under biskopens jurisdiktion.⁵

Johanniterklostrets i Eskilstuna historia är ännu oskriven, ehuru ett rikt material härtill finnes, särskilt i Riksarkivets pergamentsbrev och avskrifts-

¹ C. LANGE, *De norske Klosters Historie*, uppl. 2 (1856), s. 464.

² *Scandia illustrata*, T. 2, s. 41; T. 15, s. 38.

³ Avtr. i DS 839.   ⁴ DS 1653.   ⁵ DS 1549.